

РОЗВИТОК ІТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ РЕГІОНУ

Л.А. Чернікова

Україна, м. Запоріжжя, Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

В даний час рівень інформатизації суспільства є одним з основних критеріїв оцінки ступеня розвитку держави, найважливішим чинником його економічного і політичного потенціалу. Враховуючи високий навчальний потенціал сучасних ІТ технологій та шалені темпи їх розвитку, що обумовлені безперервною розробкою і вдосконаленням апаратних та програмних засобів, потрібно забезпечити безперервне, масове і випереджувальне формування та розвиток ІТ-компетентності педагогів, формувати у кожного вчителя потребу і готовність до постійної самоосвіти у сфері ІКТ.

ІТ-компетентність вчителя визначаємо як системну якість особистості, що характеризується єдністю професійних знань, умінь та навичок у галузі інформаційних технологій, ціннісних настанов та особистісного ставлення до них. Має багаторівневу та багатокомпонентну структуру і розвивається протягом усього професійного буття педагога [3].

Одним із визначальних чинників неперервного розвитку ІТ-компетентності педагога є опора на інформаційно-освітнє середовище. *Інформаційно-освітнє середовище* (далі – ІОС) будемо розглядати як інформаційну систему, яка об'єднує програмні й технічні засоби, організаційне, методичне та програмне забезпечення, навчальні, методичні й інформаційні ресурси, призначені для підвищення ефективності і доступності освітнього процесу (Н.М. Кузнецова [1]).

Велику увагу щодо вивчення освітнього середовища приділяв В.О. Сухомлинський, підкреслюючи її спонукальний характер щодо підтримки активної діяльності педагогів. Саме активність освітнього середовища, «занурення» в освітній процес, самостійний вибір освітньої траєкторії педагогами несе в собі високу ймовірність виникнення випадку, який порушить особистий інтерес, сприятиме формуванню нових компетенцій.

ІОС має кілька функцій – технічну, управлінську, інформаційну, виховну тощо. В тому числі інформаційно-освітнє середовище є орієнтаційним полем розвитку ІТ-компетентності і являє собою сукупність педагогічної системи і комплексу засобів її

забезпечення (А.А. Андрєєв і В.І. Солдаткін [2]). У зв'язку з цим розвиток ІТ-компетентності педагогів неможливий без зміни, з одного боку, освітнього простору педагога, а з іншого – інструментарію його дидактичної діяльності. Перший процес реалізується через корекцію педагогічної системи педагога, коли інформаційно-освітнє середовище виступає засобом розвитку його компетентності. Другий – через корекцію педагогічної діяльності, і тоді інформаційно-освітнє середовище виступає як сфера розвитку ІТ-компетентності педагогів.

Величезну роль відіграє взаємовплив інформаційного освітнього середовища та ІТ-компетентності педагогів. З одного боку, розвиток ІОС, забезпечення системної інтеграції ІКТ в педагогічну систему неможливо без готовності педагогів організовувати свою професійно-педагогічну діяльність з використанням інформаційних і комунікаційних технологій, з іншого боку, сформований інформаційно-освітній простір ставить вчителя перед необхідністю адаптації до нього.

За допомогою ІОС можна забезпечити: залучення педагога до програмно-цілових заходів, спрямованих на зростання його активності щодо використання сучасних ІКТ у професійній діяльності, рівень його зацікавленості в цій роботі; популяризацію впровадження ІКТ, системність цього процесу; формування системи безперервної освіти педагогів у навчальному закладі, районі, регіоні в цілому; оновлення педагогічної системи педагогів; формування й розвиток педагогами власних локальних середовищ у регіональному освітньому просторі.

Використання мережних технологій для створення ІОС дозволяє говорити про створення єдиного віртуального інформаційного освітнього простору всієї системи освіти, як на регіональному рівні, так і на рівні держави та світу.

Все це дає значні можливості для розвитку ІТ-компетентності вчителів, а саме:

- отримання оперативної інформації щодо можливості продовжити навчання (про семінари, тренінги, курси тощо);
- використання загальнодоступних мережних сервісів і технологій для обміну інформацією;
- використання Інтернет як освітнього ресурсу;
- використання мережних технологій для організації освітнього процесу;
- формування особистого інформаційного простору вчителя;
- використання ІОС як засобу розвитку вчителя;
- проходження навчання на дистанційних курсах та тренінгах;
- отримання консультацій по широкому колу питань освітньої діяльності,

пов'язаною з використанням ІКТ в педагогічній діяльності;

- обмін досвідом і напрацюваннями, участь у різноманітних мережевих співтовариствах педагогів, дискусіях із залученням інтерактивних сервісів Інтернет-ресурсів регіону;
- доступ до методичних та навчальних ресурсів, розміщених в регіональному ОІП тощо.

В основу регіонального інформаційно-освітнього середовища, яке активно використовується для розвитку ІТ-компетентності вчителів Запорізької області, входить комплекс веб-ресурсів кафедри інформатики та інформаційних технологій в освіті ЗОІППО: веб-сайт www.ciit.zp.ua (створений у 2006 році), вікі-сайт zw.ciit.zp.ua (створений у 2008 році за безпосередньої підтримки програми Intel® «Навчання для майбутнього»), платформа для дистанційного навчання do.ciit.zp.ua (запроваджена з 2009 року).

З 2010 року на платформі ЗапоВікі було ініційовано роботу щодо створення та функціонування віртуальних обласних методичних об'єднань учителів-предметників, діяльність яких визначена відповідним Положенням, затвердженим на засіданні науково-методичної ради ЗОІППО в грудні 2011 року.

Завдяки значній попередній роботі з педагогами області щодо навчання можливостям сервісів ВЕБ 2.0, це вдалося зробити досить масштабно і результативно. Віртуальні методичні спільноти мають на меті забезпечити більш ефективну віртуальну взаємодію між співробітниками обласних та районних методичних служб, загальноосвітніми начальним закладами, вчителями тощо. Метою спільнот є забезпечення колективної взаємодії: пошук актуальної інформації, спільне обговорення та створення документів, положень; допомога молодим спеціалістам; узагальнення перспективного досвіду вчителів, постійно діючий віртуальний майданчик для спілкування, збір цікавого навчального та методичного матеріалу тощо.

Сьогодні на базі цих ресурсів діють районні методичні об'єднання вчителів інформатики, фізики, математики, зарубіжної літератури, біології, початкової школи, бібліотекарів тощо, обласні віртуальні творчі групи, створюється віртуальний простір дошкільних закладів освіти та структурних підрозділів ЗОІППО.

Актуальною й інноваційною формою роботи з педагогами є використання регіонального освітнього середовища ЗапоВікі для створення віртуальних творчих лабораторій учителів, відкритих творчих майстерень, розміщення електронних портфоліо. У відкритих майстернях беруть участь учителі вищої категорії, вчителі-

методисти, які здійснюють науково-методичну і науково-дослідну діяльність, мають власні методичні розробки; володіють інноваційними освітніми методиками й технологіями, активно їх використовують та поширюють у професійному середовищі; використовують широкий спектр стратегій навчання; вміють продукувати оригінальні, інноваційні ідеї; вносять пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу в навчальному закладі та розуміють шляхи їх реалізації. На своїх сторінках вони демонструють досвід широкому колу відвідувачів порталу, отримують зауваження, поради, відгуки.

Очікуваними результатами реалізації такої ресурсної моделі навчання є створення умов, які сприяють адаптації працівників освіти до шалених темпів життя і постійних змін у професійній діяльності, формування готовності до безперервного відкритого навчання за рахунок використання єдиної, спільно сформованої бази освітніх ресурсів Запорізького регіону.

Таким чином, можна зробити висновок, що підвищення кваліфікації педагогів у сфері ІКТ і формування єдиного інформаційного освітнього простору - взаємозв'язані процеси, що постійно впливають один на одного: змістовне наповнення і організацію функціонування середовища необхідно здійснювати так, щоб педагоги були зацікавлені в його використанні і розвитку, отримавши заздалегідь необхідні практичні навички і базове уявлення про можливості і переваги використання цього простору в цілях власного підвищення кваліфікації.

Інформаційно-освітнє середовище в цьому випадку виступає сферою і засобом розвитку професійної компетентності вчителів. При цьому безперервна зміна потенціалу ІОС вимагає випереджаючого розвитку ІТ-компетентності педагогів.

Література:

1. Кузнецова Н. М. Педагогические условия профессиональной поддержки учителя в применении информационно-коммуникационных технологий / Н. М. Кузнецова // Университет как центр непрерывного образования : сб. ст. / под ред. Н. А. Бирюковой. – Йошкар-Ола : МарГУ, 2008. – С. 74-79.
2. Андреев А.А., Солдаткин В.И. Прикладная философия открытого образования: педагогический аспект. М.: РИЦ «Альфа» МГОПУ им. М.А.Шолохова, 2002. – 168 с.
3. Чернікова Л.А. Сутність поняття ІКТ-компетентності педагога / Л.А. Чернікова // Постметодика. – 2009. – № 4. – С. 46–50.